
Van:	Jos Gysels	Aan:	
Datum:	4 maart '05	Status:	Nota goedgekeurd door Raad van Bestuur op 24 maart '05
Onderwerp:	Afbakening buitengebied participatie, visie en uitgangspunten		

1 Inleiding

2 Dwingende doelstellingen en uitgangspunten

2.1 Ruimtelijke structuurplan Vlaanderen

2.2 Natuurdecreet

2.3 Regeerakkoord

3 Gerealiseerde afbakeningen en ruimteboekhouding

3.1 VEN 1^e fase en groene-gele RUP's

3.2 Stand van zake ruimteboekhouding

4 Procedure afbakening buitengebied

4.1 VEN 2^e fase en afbakening landbouwstructuur

4.2 Procedure volgens regeringsbeslissing van 17/12/2004

4.3 Tussentijdse acties en afbakening agrarische structuur

4.4 Timing en stand van zake per regio

5 Participatie, visie en uitgangspunten

5.1 Inhoudelijke aspecten

- 5.1.1 Bindende bepalingen integraal en tijdig uitvoeren
- 5.1.2 Gelijktijdige afbakening natuurlijke en agrarische structuur consequent toepassen
- 5.1.3 Bijzondere aandacht besteden aan verwevingsgebieden
- 5.1.4 Aanduiding erfgoedlandschappen integreren in afbakeningsproces
- 5.1.5 Geen voorafnamen doen bij tussentijdse acties
- 5.1.6 Voorrang geven aan ruimteboekhouding en afbakening
- 5.1.7 Ruimteboekhouding correct verdelen tussen de regio's
- 5.1.8 Voldoende afstemmen met andere processen en initiatieven

5.2 Organisatorische aspecten

- 5.2.1 Gezamenlijk optreden
- 5.2.2 Concrete aanpak

1 Inleiding

Aan de orde is de afbakening van het buitengebied en in het bijzonder de gebieden van de agrarische en natuurlijke (en bos)structuur. Het buitengebied is door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) zeer ruim gedefinieerd. Het is alles wat geen stedelijk gebied is. Hierbij dient opgemerkt de meeste stedelijke gebieden ook nog niet zijn afgebakend.

De natuurlijke structuur is niet alleen een categorie van de ruimtelijke ordening, maar ook van het natuurbeleid. In het natuurdecreet zijn doelstellingen en procedures vastgelegd voor afbakening van grote eenheden natuur (GEN), grote eenheden natuur in ontwikkeling (GENO), Vlaams ecologisch netwerk (VEN), integraal verwevend en ondersteunden netwerk (IVON) en verbindingsgebieden. Wel is er afstemming met ruimtelijke ordening. Bestemmingen wijzigen (bijv. omzetten naar groen om nadien of tegelijk aan te duiden als VEN), kan alleen door de ruimtelijke ordening.

2 Dwingende doelstellingen en uitgangspunten

2.1 Ruimtelijke structuurplan Vlaanderen

Om het buitengebied te vrijwaren voor de essentiële functies landbouw, natuur en bos stelt het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) in de bindende (!) bepalingen de afbakening van 750.000 ha agrarisch gebied (-56.000 ha), 150.000 ha natuurgebied (+38.000 ha), 53.000 ha bosgebieden (+ 10.000 ha) en 34.000 ha andere groengebieden (blijft gelijk) voorop. Dat is wat meestal verstaan wordt onder de term ruimteboekhouding. De tijdshorizon van het RSV is 2007.

2.2 Natuurdecreet

In het natuurdecreet is de afbakening van 125.000 ha VEN (GEN + GENO) en 150.000 ha IVON (verweving) vastgelegd. De einddatum van januari 2004 is intussen al ruim verstreken. Voor de verbindingsgebieden aan te duiden door de provincies is geen oppervlakte doelstelling vastgelegd.

2.3 Regeerakkoord

Het regeerakkoord bevestigt de uitvoering van de afspraken uit het verleden: “de uitvoering van de bindende bepalingen en de ruimteboekhouding, m.n. o.m. [...] de gelijktijdige afbakening van 750.000 ha. agrarisch gebied (met de aanduiding van de ruimte voor de para-agrarische bedrijven), extra 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied”. Belangrijk is de *gelijktijdige* afbakening van de agrarische structuur (750.000 ha) en extra 38.000 ha natuur en 10.000 ha bos.

3 Gerealiseerde afbakeningen en ruimteboekhouding

3.1 VEN 1^e fase en groene-gele RUP's

In 2001 besliste de Vlaamse Regering de afbakening van de landbouw-, natuur- en bosgebieden aan te pakken in twee fasen. In de eerste fase lag de nadruk vooral op natuur met de afbakening van een deel van het Vlaams Ecologisch Netwerk volgens de procedure van het natuurdecreet. Na een moeizaam proces met openbaar onderzoek werd uiteindelijk in juli 2003 binnen de bestaande groengebieden 86.500 ha aangeduid als VEN. Dit eerste spoor had geen impact op ruimtelijke bestemmingen of de ruimteboekhouding.

Bijkomend en nog steeds als onderdeel van de eerste fase werden 25 gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) opgestart voor in hoofdzaak groene en enkele gele (landbouw) bestemmingswijzigingen. Dat leverde ca. 2000 ha bijkomende natuur die eveneens aangeduid zijn als VEN. Deze werden wel in mindering gebracht van de ruimteboekhouding.

In de eerste fase is nog geen verwegingsgebied (IVON) afgebakend.

3.2 Stand van zake ruimteboekhouding

Omdat ook vroegere groene gewestplanwijzigingen zijn meegeteld, is reeds een deel van de 38.000 ha bijkomend natuurgebied ingevuld. De huidige stand van zaken, na VEN 1ste fase, is: 38.000 ha – 8600 ha (gewestplanwijzigingen) – 2000 ha (groene RUP's) = 27.400 ha nog te realiseren.

Ruimteboekhoudingscategorie	Gewestplanwijzigingen sinds '94	Gewestelijke RUP's VEN 1 ^e fase 2004
Natuur- en reservaatgebied	+ 8600 ha	+ ca 2000 ha groene RUPs
Overige natuurgebieden (park, buffer, etc...)	+ 248 ha	
Bosgebieden	+ 1400 ha	
Landbouwgebieden	- 8600 ha	- 1850 ha

4 Procedure afbakening buitengebied

4.1 VEN 2^e fase en afbakening landbouwstructuur

Op 17 oktober 2003 besliste de regering over de aanpak van VEN 2de fase en de gelijktijdige afbakening van natuurlijke structuur en landbouwstructuur. Er werd toen gekozen voor een gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering in 15 buitengebiedregio's.

In juni 2004 is gestart met twee pilootregio's (Kust-Polders-Westhoek en Haspengouw-Voeren).

Op 17 december 2004 werd na tussentijdse evaluatie beslist om verder te gaan op de ingeslagen weg en werd de procedure bijgesteld (zie 4.2). Tegelijk werd de mogelijkheid voorzien van "tussentijdse acties" (zie 4.3).

4.2 Procedure volgens regeringsbeslissing van 17/12/2004

De vijftien buitengebiedregio's worden afgewerkt in vier reeksen. De eerste vijf regio's worden uitgevoerd door een administratieoverschrijdende projectteam met ondersteuning van een externe procesbegeleider. Bij de volgende tien regio's wordt de voorbereidende en verkenningsfase in elkaar geschoven. Het blijft steeds mogelijk om regio's op te splitsen in deelgebieden.

Concreet betekent dit:

- Een verkenningsfase waarin overlegd wordt met gemeenten, provincies en belangengroepen. Reacties worden gebundeld in een verkenningsnota. De opties

die reeds vastgelegd zijn in goedgekeurde provinciale en gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen worden meegenomen.

- Op basis van de verkenningsnota worden voorstellen gedaan voor een reeks tussentijdse acties zodat – prioritair voor belangrijke delen van de agrarische structuur (naar analogie met VEN 1ste fase) - een aantal opties vastgelegd kunnen worden. Na overleg over de verkenningsnota wordt een programma voor uitvoering op korte termijn en verder overleg opgemaakt. Daarin wordt aangegeven voor welke gebieden binnen de regio de procedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen kunnen opgestart worden en voor welke gebieden verder overleg nodig is. Nadien worden op basis van dit programma de procedures voor opmaak van gewestelijke RUP's opgestart.
- Op basis van de resultaten van het overleg over de overige gebieden zal een voorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma voorgelegd worden aan alle actoren. In functie van de resterende knelpunten zal zeer gericht en specifiek overleg gevoerd worden met de betrokken actoren.
- Het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma wordt voor advies voorgelegd aan alle actoren. Dit eindvoorstel en de adviezen worden als mededeling overgemaakt aan de Vlaamse Regering. Op basis van dit voorstel zullen dan ontwerpen van gewestelijke RUP's en concrete inrichtingsprojecten (ruilverkaveling, natuurinrichting, landinrichting...) voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

Daarnaast zal het mogelijk blijven om ruimtelijke uitvoeringsplannen op te starten voor een aantal prioritaire gebieden waarvoor reeds via andere processen een visievorming op landbouw, natuur en bos tot stand is gekomen of waarvoor een dringende problematiek een initiatief op korte termijn vraagt (cfr. Leievallei).

4.3 Tussentijdse acties en afbakening agrarische structuur

Er blijven veel vragen bij het concrete procesverloop. Politiek gaat vandaag de meeste aandacht naar de "tussentijdse acties" voor de afbakening van delen van de agrarische structuur. Over de manier waarop dit kan of moet gebeuren, bestaat nog oneensheid.

Het is vooral de minister van landbouw die wil dat er snel werk gemaakt wordt van de afbakening van de agrarische structuur. Volgens Boerenbond kan 668.000 ha, ofwel 89 procent van de geplande 750.000 ha beschouwd worden als consensusgebied.

De Vlaamse stuurgroep voor de afbakening van het buitengebied onderzoekt momenteel verschillende scenario's. De voorkeur lijkt uit te gaan naar een pragmatische aanpak: de gebieden die al agrarisch zijn volgend het gewestplan worden niet opnieuw aangeduid; enkel gebieden die een andere bestemming hebben, maar wel deel uitmaken van de gewenste agrarische structuur (GAS) en waarover consensus bestaat, zouden een bestemmingswijziging krijgen via een RUP. Dit voorstel moet wel nog voor goedkeuring naar de regering.

4.4 Timing en stand van zake per regio

In onderstaande tabel is de voorziene timing en stand van zake weergegeven voor de 15 regio's.

Voor Kust-Polders-Westhoek en Haspengouw-Voeren zouden al in het voorjaar 2005 de eerste tussentijdse voorstellen voor besluitvorming voorgelegd worden aan de minister. Tegen medio 2005 moet het eindvoorstel van de gewenste ruimtelijke structuur en het concreet uitvoeringsprogramma klaar zijn.

DEELGEBIEDEN	PROCEDURE + TIMING
Pilootregio's	
1. Kust-Polders-Westhoek 2. Haspengouw-Voeren	<ul style="list-style-type: none">- Verkenningsnota in bespreking met actoren: december 2004-januari 2005- Programma voor uitvoering op korte termijn en verder overleg: februari 2005.- Voorstel van gewenste ruimtelijke structuur + tussentijdse beslissing minister RO over opmaak korte termijn ruimtelijke uitvoeringsplannen: maart 2005.- Eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en programma voor uitvoering als mededeling naar de Vlaamse Regering: juli 2005.
Tweede reeks regio's	
3. Hageland 4. Neteland 5. Veldgebied Brugge-Meetjesland	<ul style="list-style-type: none">- Start verkenningsgesprekken met actoren: januari-februari 2005.- Verkenningsnota in bespreking met actoren: april-mei 2005- Programma voor uitvoering op korte termijn en verder overleg: juni 2005.- Voorstel van gewenste ruimtelijke structuur + tussentijdse beslissing minister RO over opmaak korte termijn ruimtelijke uitvoeringsplannen: juli 2005.- Eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en programma voor uitvoering als mededeling naar de Vlaamse Regering: januari 2006.
Derde reeks regio's	
6. Maasland 7. Schelde-Dender 8. Leiestreek 9. Noorderkempen 10. Zenne-Dijle	<ul style="list-style-type: none">- Start voorbereidende fase + verkenningsgesprekken met actoren: juni 2005.- Verkenningsnota in bespreking met actoren: oktober-november 2005- Programma voor uitvoering op korte termijn en verder overleg: december 2005.- Voorstel van gewenste ruimtelijke structuur + tussentijdse beslissing minister RO over opmaak korte termijn ruimtelijke uitvoeringsplannen: januari 2006.- Eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en programma voor uitvoering als mededeling naar de Vlaamse Regering: juli 2006.
Vierde reeks regio's	
11. Limburgse Kempen 12. Vlaamse Ardennen 13. Krekengebied-Waasland 14. Klein-Brabant/ Antwerpse gordel 15. Pajottenland	<ul style="list-style-type: none">- Start voorbereidende fase + verkenningsgesprekken met actoren: december 2005.- Verkenningsnota in bespreking met actoren: april-mei 2006.- Programma voor uitvoering op korte termijn en verder overleg: juni 2006.- Voorstel van gewenste ruimtelijke structuur + tussentijdse beslissing minister RO over opmaak korte termijn ruimtelijke uitvoeringsplannen: juli 2006.- Eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en programma voor uitvoering als mededeling naar de Vlaamse Regering: januari 2007.

5 Participatie, visie en uitgangspunten

5.1 Inhoudelijke aspecten

5.1.1 Bindende bepalingen integraal en tijdig uitvoeren

De ruimteboekhouding en bindende bepalingen van het RSV moeten integraal en binnen de voorziene tijdshorizon worden uitgevoerd. De bindende bepalingen hebben niet alleen betrekking op natuur, maar ook op bosuitbreiding. Daarnaast is er dwingende oppervlakenorm voor VEN én IVON van het natuurdecreet waaraan eveneens moet voldaan worden, ook al is de einddatum intussen verstreken.

5.1.2 Gelijktijdige afbakening natuurlijke en agrarische structuur consequent toepassen

In het regeerakkoord is overeengekomen om de natuurlijke structuur en agrarische structuur gelijktijdig af te bakenen. Daarover bestond eensgezindheid bij politiek en doelgroepen. Bovendien is het in overeenstemming met vroegere beslissingen van de regering. Een ondergraving van dit principe van de gelijktijdige afbakening is strijdig met het regeerakkoord en brengt het hele proces in gevaar.

5.1.3 Bijzondere aandacht besteden aan verwevingsgebieden

In het kader van rationeel ruimtegebruik moet verweving en meekoppeling van functies benadrukt worden. De afbakening van verwevingsgebieden is daarvoor een waardevol instrument. Binnen de verwevingsgebieden moet er plaats zijn voor bos, landbouw (70.000 ha) en recreatie. Ook delen van speciale beschermingszones (vooral vogelrichtlijngebieden) en natuurresevaten die niet binnen het VEN vallen, kunnen hierin opgenomen worden.

5.1.4 Aanduiding erfgoedlandschappen integreren in afbakeningsproces

Bij de afbakening van het buitengebied moet ook aandacht zijn voor landschapsbescherming. De voorkeur gaat naar een integratie van de aanduiding van erfgoedlandschappen in het afbakeningsproces.

5.1.5 Geen voorafnamen doen bij tussentijdse acties

Tussentijdse acties en parallelle processen kunnen verantwoord zijn, mits er geen voorafname gebeurt ten koste van andere doelstellingen. Daarom is het bereiken van consensus een vereiste. Zo is ook bij de afbakening van 1ste fase VEN een bijkomend openbaar onderzoek ingevoerd om te waken over de consensusgebieden. Tussentijdse acties mogen er in geen geval toe leiden dat de ruimteboekhouding uit balans gebracht wordt door een eenzijdige afbakening van nieuwe landbouwgronden.

5.1.6 Voorrang geven aan ruimteboekhouding en afbakening

De realisatie van de ruimteboekhouding en afbakening van de grote structuren is de belangrijkste en prioritaire opdracht. De invulling van de bestemmingen door middel van (stedenbouwkundige) voorschriften of (inrichtings)projecten moet gebeuren in samenspraak met de betreffende sector(en). Ook hier moet bijzondere aandacht gaan naar de verwevingsgebieden waarvoor geëigende instrumenten zoals natuurrichtplannen kunnen ingezet worden.

5.1.7 Ruimteboekhouding correct verdelen tussen de regio's

Een moeilijk punt is de verdeling van VEN en bijkomende natuur tussen de regio's. In de huidige toestand grote verschillen zijn tussen de regio's. Er is geen verdelingsleutel vastgelegd. De wenselijkheidskaarten voor VEN en IVON kunnen wel een eerste aanduiding geven.

5.1.8 Voldoende afstemmen met andere processen en initiatieven

De afbakeningen in het buitengebied moeten rekening houden met de complexiteit van het buitengebied. Het is meer zijn dan een opdeling van het buitengebied tussen (veel) landbouw en (een beetje) natuur. Zo moet onder meer afgestemd worden met:

- afbakening van stedelijke gebieden, waarin ook ruimte is voor natuur, landbouw en recreatie;
- ruimtebehoefte voor recreatie in het buitengebied;
- planning in het kader van integraal waterbeheer, met o.m. aanduiding overstromingsgebieden;
- gebiedsgericht natuurbeleid, internationaal beschermde gebieden, natuurreservaten.

5.2 Organisatorische aspecten

5.2.1 Gezamenlijk optreden

De vereniging wil constructief participeren aan het participatie van het afbakeningsproces. Zowel lokaal als op gewestelijk vlak worden contacten gelegd met andere doelgroepen om knelpunten zoveel mogelijke uit te praten en tot consensus te komen.

We streven naar eensgezind optreden, zowel binnen de organisatie (bijv. tussen afdelingen) en met andere natuur- en milieuverenigingen. De eensgezindheid moet ook zichtbaar zijn in de externe communicatie.

Natuurpunt is bereid om zoals bij het openbaar onderzoek VEN de coördinatie te verzorgen. Dat betekent concreet dat alle natuurverenigingen op dezelfde wijze worden bediend als de eigen afdelingen. Overleg over praktische modaliteiten en eventuele afstemming van visies kan gebeuren in kader van het regionaal overleg van BBL en Natuurpunt.

5.2.2 Concrete aanpak

De afdelingen en verenigingen betrokken uit een regio worden tijdig op de hoogte gebracht van de opstart van de procedure. In overleg met de consultants worden de vertegenwoordigers gezocht voor de overlegorganen. Er wordt ook minstens één gezamenlijke interne vergadering belegd in aanwezigheid van professionele medewerkers.

Het secretariaat stelt algemene richtlijnen en de basiskaarten ter beschikking van de afdelingen en verenigingen. De kaarten van het gewenst VEN en gewenst IVON zijn de belangrijkste werkkaarten voor de verdere afbakening van de natuurlijke structuur. Daarnaast is uiteraard nog ander kaartmateriaal ter beschikking dat zal verspreid worden naargelang de behoefte.

Deelname aan inspraakvergaderingen en het formuleren van opmerkingen en voorstellen worden overgelaten aan de lokale vrijwilligers. Voor het openbaar onderzoek wordt een typedocument opgemaakt door het secretariaat. De concrete invulling gebeurt door de

vrijwilligers, eventueel in samenspraak met het secretariaat. De lokale vrijwilligers houden de secretariaat op de hoogte van hun acties en initiatieven.